

PULA IMVULA

GROWING FOOD • PEOPLE • PROSPERITY

LEKWALO LA GRAIN SA LA BALEMIPOTLANA

*6o uma disoya go sala go
le thefosanyo e e siameng*

*Makape a disoya
a a buduleng.*

GO UNGWA GA DISOYA GO SALA GO SIMOLOLA GO BONWA GO OKETSEGA KA NNTEKA NGWAGSOME E E FETILENG. BOKANA BA KUMO BO OKETSEGILE GO TLOGA GO FETA DITONO TSE DI KA NNANG 500000 KA NGWAGA GO DITONO TSE DI KA NNANG DIMILIONE TSE 2 KA NGWAGA WA 2022. DI NA LE KGONO YA GO THIBELA GO FOSA KA TLHAKA. DI RULAGANYA MESOLA YA GO TSWELELA GO DIRISA BOLEMI MME GAPE DI KA TLISETSA MOLEMIRUI TSHENELETE E E LENGBOTLHOKWA.

Go uma tlhaka mo Aforikaborwa mo dikgaolong tsa go na ga pula ka selemo go laolwa ke go jwala mmidi. Ga go belaelwe gore mmidi o di-

riswa e le pinagare ya dijwalwa mo lefatsheng la rona ka go naya batho le diruiva mme tota le diphologolo tsa naga dijо ka go tlisetsa theo ya dijо mo marekisetson. Ditiragalo tsa go uma mmidi di itsewe sentle, mme jalo re bona tswelelo ya go uma e tlhamaletse.

Go ungwa ga disoya go siame fa re akanya go di dirisa ka thefosanyo le mmidi mo kgaolong e e di tshwanetseng ya polase. Kopantsha mosola o le 'tsholetso' e di tlisang go mmidi fa di diriswa ka lenaneo la thefosanyo le mmidi. Gantsi, bokana ba thobo ya mmidi bo a oketsegka bokana bo bo ka nnang 10% kgotsa go feta fa o jwala go latela go jwala ga disoya. Pharologanyo ya tlhohlwya le yona atlanagela go jwala ga disoya. Gape akanya bonneta ba gore ga go tlhogegwe monontsha wa naiterojene (N). Mofuta wa mmu le bosa bo bo atlanegelang go jwala ga mmidi, gantsi bo tlaa tshwana le go jwala ga mmidi.

Go uma disoya sala go...

DINTLHA TSA GO LEBELELWA

Dintlha tse di latelang di tshwanetse go lebelelwa pele go jwala disoya:

Bothlwa ba tse di mo mmung

- Simolola ka maemo a mmu. Disoya di tlaa mela sentle mo mmung o o boteng ka maemo a pH a a ka nnang rataro. Mo go leng lesego di tlaa dumela go mela mo maemong a pH a a fokotsegang, tota le go phala mmedi.
- Maemo a fosoforo (P) le potasiamo (K) a a leng dikgaolo tse di leng tse 20 mo dikgaolong tse di leng milione (ppm) le tse di leng 100 ppm (go tsamaelena le mmu le mokgwa wa go di tsaya mo mmung) go tshwanetse, mme gape disoya di ka kgona go mela sentle fa maemo a a le tlase ga bokana bo bo neilweng fa.
- Tsaya mefero yotlhe e e leng mo masimong a gago e le mmaba wa gago mme e tlose. Netefatsa gore dibolayamefero tse di dirisitsweng mo dijwalwa tse pele ga go jwala disoya di se senye disoya tsa gago.
- Netefatsa gore masimo a gago a nne a lepalepane, ka disoya di sa tshwanne go jwala go feta boteng bo bo ka nnang disentimetara tse 5 ka palo e e ke nnang 250 000 go 300 000 ya dimela mo heketareng.
- Go katoga gare ga mela go tsamaelana le didiriswa tse o di dirisang, mme mela e e sa katoganang thata (tlase ga disentimetara tse 90) ka tlwaelo go naya koketso ya kumo fa ngwaga o tswelela ka tshwanno.

Tlhopho ya mofuta

- Go na le mefuta e mentsi e e farologaneng ya disoya. Go tlhopho e e tshwanetseng go jwala mo tikologong e wena o dirisang bolemirui, o tshwanetse go dirisa kitso e e leng teng ya Khasele ya Dipatlisiso ya Bolemirui (Agricultural Research Council's (ARC)) ya *Dikatlanegiso tsa go Lema Disoya*, ba ba rekisang peo le bagakolodi mo kgaolong e o leng mo go yona.
- Netefatsa gore setlhopho sa disoya se o se tlhophang go se jwala mo masimong a gago se tshwanetse nako ya go gola fa o di jwala.
- Fa go kgongewa, leka go jwala mefuta e e farologaneng ka nako ya go gola e e farologaneng – go tlaa lelefatsa nako ya go roba. Se tlhakatlhakanye peo ya mefutafuta – jwala mefuta e e farologaneng mo masimong a a farologaneng.

Nako ya go jwala le yona e tlaa tlhottheletsa mofuta o o thophiwang. Lebelela nako ya go jwala ka go lebelela dintlha tse di latelang:

- Dikgaolo mo go leng tsididi: Mafelelo a Diphalane go mafelelo a Ngwanatseele.
- Dikgaolo mo go leng bothithogare: Ngwanatseele go tshimologo ya Sedimonthole.
- Dikgaolo mo go leng bothitho: Gare ga Ngwanatseele go mafelelo a Sedimonthole, mo serame se sa bonalwe ka tshimologo ya setlha sa letlhafula.

Tlhabelo ya peo

Ntlha e ke e e bottlhokwa go feta ya go jwala disoya. Gakologelwa gore molemirui a ka boloka 60 kg ya N go tono e nngwe le e nngwe e e bonwang ya disoya fa tlhabelo e dirwa ka tshwanno.

Phisego ya naeterojene ya bottlhago (Biological nitrogen fixation (BNF)) e kgonegwa fela fa tlhabelo e dirwa ka bakateria ya Rhizobium. Tiragalo e simologa ka go tlhakatlhakanya mofuta wa Rhizobium le peo ya disoya mme fa go kgonengwa, gape lokela Rhizobium mo go jwalgwang teng. Peo e tshwanetse go kolobetswa ka sekolobetswi.

Tshwara peo e e tlhabetsweng ka thokomelo, e boloke mo go leng tsididinyana mme tlhokomela gore e se fiswe ke marang a letsatsi fa e tlhakatlhakangwa. Go dirisa BNF ka tshwanno go tlaa netefatsa N e e lekaneng go bona thobo e e siameng tota.

Go jwala ga disoya go tshwanetse go dirwe fela morago ga go tlhakatlhakanya peo le setlhabelo. Se tlogele peo e e tlhabetsweng gore e diriswe letsatsi le le latelang, mme fela fa tlhabelo e dirilwe pele ga nako go oketsa nako ya go dira ya setlhabelo. Netefatsa gore o dirise ditshupetso tsa tiriso ka dinako tsotlh.

Mefuta yotlhe ya kotlo e e diriswang e tshwanetse go lokelwa jaaka go le tshwanno. Molybdenum e bottlhokwa go tsweleletsa tiriso ya phisego ya N. Mme jalo, e tshwanetse go diriswa e le kotlonnye.

Gakologelwa gore disoya di tlhoka 6 kg go 9 kg P mme gape go feta 20 kg ya K ka tono e le nngwe ya kumo. Sebabole (S) se ka tlhokegwa. Mo go ka nnang 2 kg ya S e tloswa mo mmung ka tono e

nngwe le e nngwe ya kumo e e ungwang. Molokololo wa mmu o tlaa naya ditshupetso tse di siameng tsa tiriso ya monontsha.

Letlha la go jwala

Kwa ntle ga maikaelelo a rona, se jwale mo mmung o o omeletseng. Peo ya disoya e batla metsi a a ka nnang 50% ya boima ba yona pele e ka simolola go mela mme mmidi o tlhoka fela bogare ga bokana bo.

Maemo a bosa a tlaa nna tshupetso, mme fa go ka kgonegwa, go jwala pele ga nako ka go dirisa mefuta e e tshwanetseng go tlaa tlisa bokana ba kumo bo bo gaisang. Go bola ga dikutu ga *sclerotinia* gape go bonalwa gantsi fa go jwalwa morago ga nako, tota fa go le tsididi ka metsi a mantsi mo moweng ka nako ya go thunya dithunya.

Tlhokomela komelelo le thatafatso ya mmugodimo ka dibeke tsa ntlaa morago ga go jwala. Tshwara masimo a a se nang mefero, disenyi le malwetse jaaka o ka kgona.

Fela jaaka mmidi, disoya ga di rate maemo a a sa di tshwaneleng ka kgato ya go medisa dijo. Ka go le lesego disoya di sala di le mo kgatong e botelele go gaisa mmidi. Gape disoya di kgona go kgona metsi a a tshwarwang mo masimong go phala mmidi.

Thobo

Kgato ya bofelo e leng botlhokwa go uma disoya ke go di roba. Fa masimo a le kgolo go feta mme go sa kgonwe go roba ka diatla, go tlhokwa go dirisa sediriswa sa go roba. Netefatsa gore o kgone go dirisa sediriswa sa mofuta o ka nako e rileng ya go di roba. Disoya di tlaa thubega makape mme tsa latlha dinawa morago ga kgato ya go mela ya R8, fa kgaolo e ka nnang 95% ya makape e fetola mmala go borokwa. ■

JAN DREYER, MOITSEMEBU,
THULAGANYO YA DIPATLISO YA DIPOROTEINE

MAFOKO A GA...

Derek Mathews

B ALEMIRUI, KE SOLOFELA GORE LE BONE SETLHA SA GO JWALA SE SE SIAMENG TOTA MME LE GORE DIJWALWA DI NTSE DI MELA GO NAYA THOBO E E LEKANENG. NTLHA E NNGWE E KE E BONENG MO BO-PHELONG BA ME BA DINGWAGA TSE DI KA NNANG TSE 40, KE GORE NGWAGA MONGWE LE MONGWE O NA LE DIKGWETLHO TSE DI LENG TSA ONA. GA DI TSHWANE E BILE GA DI KGONWE FELA JALO.

Jaaka ke ntse ke kwala fa ke ntse ke akanya jaaka rona re le balemirui re ipaakanya go tlhola re ntse re tlhasela dikgwetlho tse di ntseng di re wela. Gape le gore Grain SA e ntse e re thusa go ipaakanya le go re tshegetsa jang go kgona go tlhasela dikgwetlho tse, tota le fa di ka nna nnye kgotsa kgolo.

Sengwe se ke nang phisego tota go sona ke go gatelela thata go kgona go tshegetsa balemirui ba rona gore ba kgone go bona thuso ka madi ka bobona mo dibankeng le dithulaganyong tse dingwe tse di ka ba adimang madi go tsamaisa ditiragalo tsa bona. Fa ditiragalo tsa rona di se na mosola wa go emisa balemirui ka maoto a bona mme di ba tlhotlheletsa go emela dineo tsa mmuso, ke nagana gore re fositsa go ba thusa gagotlhe.

Rona re le balemirui re tlhoka go tsaya bong ba dikgwebo tsa rona ka borona go di tsweletsa pele le go di godisa. Ee, fa gongwe re ka tlhoka seatla se se re tshegetsang, mme re ka se thole re sololetse thuso ya ba bangwe – ka gore go tlaa tsweleta go nna kgwebo ya bona kgotsa e e tsweleletsang ke bona e seng rona ka borona.

Jalo, ke eng se Grain SA e ka se dirang go re tshegetsa go tsweleta go nna balemirui ka borona?

- La ntlaa re tshwanetse go netefatsa le go lwela tswelelopele ya bodirelo ba bolemithaka. Go tlaa netefatsa gore go nne sebaka go rona balemirui go bona madinyana le go golafatsa dikgwebo tsa rona.
- Gape re tshwanetse go utlweleta tse balemirui ba rona ba di tlhokang le gore ba tlhoka seatla sa go ba tshegetsa leng le kae go ba tsweleletsa mo tseleng ya go rulaganya le go tsweleletsa ditiragalo tsa bona.

Jaaka nna ke bona, ka mokgwa o o siameng go gaisa o Grain SA e o dirisang go go tshegetsa go tsweleta go nna molemirui yo o mabela ka bowena go ditiragalo tse o di kgonneng mme o itumela go ja maungo a ditiragalo tsa gago.

A pula e le nele mo tseleng e le e tsamayang! ■

– Derek Mathews ke modulasetilo wa Grain SA. ■

Moletlo wa go leboga balemi ba tlhaka ba ba gaisang

DIETSELA TSA 2022 TSA MOUMI WA NGWAGA TSA GRAIN SA DI NE DI TLHOMILWE KA 21 DIPHALANE KWA BOKSBURG. E NE E LE PHATHSIMAPHATSIMA, MO TUMELO GO BA BA KGONENG GO THUSA GO NETEFATSA PABALESEGODIJO KA GO TSWELELELTSAGO UNGWA GA TLHAKA E MO AFORIKABORWA NE SUPIWA KA GO BA NAYA DIETSELA.

MOFENYI WA BO21

Mothusamodilosetilo wa Grain SA, Richard Krige, o amogetse baeng go ditiragalo, mo seetsela sa Molemi wa Thlaka wa Ngawa se ne se ne iwa la bo21. Seetsela se neilwe André Brink wa kwa Durbanville mo kgaolong ya Kapabophirima, yo a leng moungwitota wa tlhaka wa Aforikaborwa. Ga a supetse tsela fela mme gape ke mmankgakga wa go uma tlhaka ka go bona poleo go tswelela.

Fa a amogela seetsela, André o supile thitokgang ya moletlo, 'Moletlo wa go supa malebogo', ka tshwanno fa a ne a re: 'Ke ditiragalo jaaka tse, tse di leng sesupetsoseiponeng sa bolemirui mo Aforikabo. rwalt. Re itumelela bomonate ba go nna re nnetse re kgona go dirisa bolemirui le tebogo go Grain SA e e re tshwarang diatla.' Batlhophiwa ba bangwe ba babedi, Gideon Koegelenberg wa kwa Makwassie le JP Meintjes go tswa kwa Viljoenskroon, le bone ba ne ba tlotwa go leboga katsot ya bona go bolemirui.

Derek Mathews, modulasetilo wa Grain SA, o ba akgotse mme a re: 'Ke itumeletse thata baumi ba Aforikaborwa. Baumi ba ba kgona go tsenelela tengteng, le fa mathata a ba wela – re ba tlotla gompieno ka

Baumi le bangwe gape ba ba dirisang go uma tlhaka ba tsene moletlo o o tlhomilweng go leboga baumikgolo ba Grain SA mo hoteleng ya Birchwood Hotel kwa Boksburg.

Jeremia Mathebula le magatse, Thandi, ba ne ba le bangwe ba baeng.

Ditlhophpha tsa Grain SA le Syngenta ba ba rulagantseng moletlo wa dietsela, mabapi le bafenyi. Mo pele re bona Joseph Mokaleng, Khuphukile Mazibuko le Flip Manoto. Kwa morago go tloga molema go moja: Derek Mathews, Bheki Mabuza, André Brink, dr Pieter Taljaard le Antonie Delpert.

Moabi mo TV le mogasetsadikgang, Rozanne McKenzie, o ne a le motshwaramarapo mme o ne a netefatsa gore ditiragalo di tsamaye sentle.

Ditshwantsho tsa Helenus Kruger le Lizele Snyman.

Mapidianye Phillip (Flip) Manoto wa kwa Ditsobotla mo kgaolong ya Bokonebophirima, ke molemirui wa ngwaga wa Grain SA/Absa/John Deere Financial New Era Commercial Farmer of the Year (250 t plus).

Bheki Isaac Mabuza wa kwa Thaba Chweu, kgaolo ya Mpumalanga, ke molemirui wa ngwaga wa Grain SA Potential Commercial Farmer of the Year (35 ha go 250 t).

Joseph Tuelo Mokaleng wa kwa Delareyville mo Bokonebophirima, ke molemirui wa ngwaga wa Grain SA/Standard Bank Smallholder Farmer of the Year (3 ha go 35 ha).

Khuphukile Mazibuko wa kwa Estcourt mo KwaZulu-Natal, ke molemirui wa ngwaga wa Grain SA/Absa/John Deere Financial Subsistence Farmer of the Year (0 ha go 3 ha).

DAY OF CELEBRATION FLASHBACK

Bheki Mabuza o na le Nico Vermaak, moeteledipele wa bokwaledi ba khamphani ya Grain SA.

Baeng ba itumelela marang a letsatsi le dipuisano.

ntlha ya boeteledipele ba bona le tlhotlheletso e ba e tlisetsang go rona.'

Antonie Delport, molaodikgolo wa Syngenta, motshegedi wa moletlo, o rile fa a tlhomamisa go bolela ga gagwe gore bolemirui bo tshwanetse go galaletswa gape le gape. A oektsa ka go re: 'Re tlhotlheletswa ke baumi ba mo lefatsheng ka bophara, ba ba jesang batho ba mo lefatsheng ba ba ntseng ba oketsegka palo gape le gape, ba ba thusang go fokotsa bohumanegi ebile ba laola dineo tsa tlhago. Bolemirui bo tlhoka didirisanimmogo go thusa ka ditiraglo tse di rileng. Ka re tshwanetse go ja, re galaletsa bolemirui le tse bo re nayang – eseng fela mo Aforikaborwa, mme mo lefatsheng lotlhka bophara.'

Dr Pieter Taljaard, moeteledipele wa bolaodi wa Grain SA, o khutswafadise ditiragalo tsa moletlo ka go re bolemirui mo Aforikaborwa bo na le dikgang tse di monate tse di ka buiwang. A re, dikgang tse di supang baumitota ba ba kgonang jaaka ba ba galaletwang ka go ba naya dietsela ka modiro ke sekao se se supang kgono ya bolemirui. Modiro wa kgalaletso o ne o le modiro wa malebogo tota.

BAFENYI BA BALEMIRUI BA BA SA TLHABOLO-LWANG BA TLOTLILWE GAPE

Ntha e nngwe gape ya go galaletsa ya modiro e ne e le go supa bafenyi ba dikgaolo tse di farologaneng tsa molemirui wa Lenaneo la Tlhabololo la Grain SA. Bafenyi ba ba supilwe ka Letsatsi la Kgalaletso ka kgwedi ya Lwetse, modiro wa mo Grain SA e supang boipolelo go balemirui bottle ka ntlha ya tiro e ba e dirang ka ngwaga le ngwaga. ■

Motshegetsabolaodi wa Grain SA, Ramoso Pholo o na le Thomas Sibiya, yo a leng leloko la thulaganyo ya bolaodi.

Baeng ba bangwe ba ne ba apere diaparo tsa setsho.

VALERIE CILLIERS, MORULAGANYI, SA GRAAN/GRAIN SA

Loga maano pele go

SETLWA SA GO JWALA

KGWEDI YA FERIKGONG KE KGWEDI E KGOLO GO BALEMIRUI BA BANTSİ. LE FA E SE NAKO YA GO JWALA, BALEMIRUI BA TSHWANETSE GO LO-GELA SETLHA SA GO JWALA MAANO PELE GA NAKO. BA TSHWANETSE GO SWETSA MABAPI LE DITIRAGALO TSA GO JWALA JAAKA GORE GO TLAA JWALWA MOFUTA OFE WA DIJWALWA LE GORE GO TLAA REKWA ENG GO DIRISWA KA SETLHA SA GO UMA SE SE LATELANG.

Jaaka borakgwebo ba bantsi, balemirui ba tshwanetse go laola tuelo ya lekgetho ya bona. Gantsi ngwaga wa tuelo ya lekgetho e fela ka kgwedi ya Tlhakole. Mmme jalo o tshwanetse go balabala maemo a gago a poelo ka kgwedi ya Ferikgong. Fa poelo e supiwa go Lefapha la Tiriso ya Ditšelete ya Aforikaborwa (South African Revenue Service (SARS)), lekgetho le tshwanetse go duelwa – mme balemirui ba ka laola maemo a poelo a bona ka go reka ditokelelo.

Fa tebelelopele e supa gore go ka bonwa poelo, molemirui a ka reka ditokelelo. Potso ke gore a reke tse dife. Go tsamaelana le gore o batla go jwala dijwalwa tsa dife. Ke go re molemirui a tshwanne go nna kgato pele ga jaaka dilo di tsamaya ka go loga maano pele ga nako go itse gore o tshwanetse go reka eng.

GO BONA POELO

Go botlhokwa gore molemirui a balabale bogongwe ba bokana ba poelo e a ka e bonang ka mefuta e e farolganeng ya dijwalwa tse a batlang go di jwala. Mokgwa o o diriswang go balabala maemo a, o botoka. Go mofuta mongwe le mongwe wa dijwalwa, botsa moemedi wa barekisi ba peo le ditokelelo mme kopa gore ba go fe katlanegiso ka mofuta mongwe le mongwe wa dijwalwa tse o batlang go di jwala.

E le sekao, go tlaa re moemedi wa Pannar o tlaa go bolela gore o dirise mofuta wa dijwalwa ofe mme le palo ya dimela mo polaseng ya gago. Kitso e, e le tlhotlhwa e e tlaa nnang tlhotlhwa ya peo. Kitso e e botlhokwa go mofuta mongwe le mongwe wa dijwalwa tse o di jwalang mo polaseng ya gago.

MONONTSHA

Mabapi le tiriso ya monontsha, moemedi wa Omnia, e le sekao, o tlaa dirisa diteko tsa mmu tsa pele, bokana ba kumo e e bonwang mo masimong, mme gape le dimepe tsa mebu go ikaelela bokana ba kumo bo bo bonwang le go balabala bokana ba monontsha bo bo tlhokwang. Ka kitso e, tlhotlhwa ya monontsha le kalaka e ka balabalwa.

Thulaganyao ya monontsha ya Aforikborwa (Fertilizer Association of Southern Africa (Fertasa)) e gatisa dipalo tsa bokana ba monontsha bo bo tseiwang ke dimela tsa mefutafuta ka tlhomamo. Mo **Lenaneo la 1** go supiwa bokana ba kotlo e e tseiwang ke mmidi ka bokana ba thobo bo bo farolganeng fa go jwala. Botlhokwa ba bokana ba kotlo ya dimela (kg/ha) ya disonobolomo tse di jwalwang mo mmung wa mofuta wa serokwamothaba, ka maemo a mmopa a a ka nnang 15% go 20%, bo supiwa mo **Lenaneo la 2**. Kitso e e tshwanang e neiva ka mefuta e mengwe ya dijwalwa.

BOLAODI BA MEFERO

Bolaodi ba mefero le bona bo ka bolelwa pele. Jaanong ke nako e siameng go tsena mo masimong a gago le moemedi wa go rekisa

dikhemikale wa gago. Go bothokwa tota ka gore o ka tlhotlhafatsa bolaodi ba mefero le dibolayadisenyi ba lenaneo la gago, mme moemedi a ka go thusa go rulaganya lenaneo le lentshwa kgotsa go fetola le o le dirisang. Moemedi o tlaa go naya lenaneo le lentshwa mme le tlhotlhwa ya go le dirisa ka settla se sentshwa.

Fa o le molemirui yo o tlhalefileng, o tlaa rulaganya gore moemedi le moitsemebu wa gagwe ba nne mo polaseng ya gago mmogo ka nako e le nngwe. Ba botse dipotso le go tlhalosa dikarabo tsa bona ka bonnete mme gape le dikatlanegiso ka mofuta mongwe le mongwe wa dijwalwa mabapi le go di uma gore o kgone go bona maitlhomo a gago a bokamoso.

Dirisa dikatlanegiso tse mme o tlaa uma maungo a a siameng tota.

TLHOTLHWA YA TISELE LE TLHOKOMELO

Tlhotlhwa ya tisele le tiro ya go baakanya e ka balabalwa ka tshwanno. Ka tlwaelo go balabala tlhotlhwa ya ditiragalo tsa go uma tse di tlhamletseng, go ka diriswa dilitara tse di ka nnang 75 ka heketara e nngwe le e nngwe e e diriswang. Fa molemirui a na le dipalo tsa bokana ba tiriso ya tisele tsa gagwe, ba ka di dirisa. Dirisa maemo a tlhotlhwa ya tisele jaaka e ntse mme o tlaa nna gaufi le tlhotlhwa ya nnete.

Ka dinako tsothe go na le tekatekano gare ga tlhotlhwa ya tisele le tlhotlhwa ya tlhokomelo. Fa molemirui a dirisa tlhotlhwa ya mafura

1	Dipalo tsa bokana ba kotlo e e tseiwang ke mmidi ka bokana bo bo farolganeng ba thobo tse di ka diriswang go loga maano.			
Kotlo ya dimela	Ka tono	Ka ditono tse 4	Ka ditono tse 6	
Naeterojene (N)	15 kg	60 kg	90 kg	
Fosoforo (P)	3 kg	12 kg	18 kg	
Potasiamo (K)	4 kg	16 kg	24 kg	

2	Bokana ba kotlo ya dimela e e tlhokwang (kg/ha) go uma disonobolomo ka bokana bo bo farolganeng ba thobo bo bo ka diriswang go loga maano.			
Kotlo ya dimela	Ka tono	Ka ditono tse 1,5	Ka ditono tse 2,5	
Naeterojene (N)	10 kg	20 kg	60 kg	
Fosoforo (P) 15-20 mg/kg (Bray)	7 - 9 kg	10 - 12 kg	16 - 21 kg	
Potasiamo (K) 60 mg/kg	7 kg	10 kg	18 kg	

Botlalo ba togamaano ba morato ka bogotlhhe ba mmidi o mosweu ba go uma ka ngwaga wa 2020/2021.

Letseno le le ka bonwang

Sejwalo	Kuna	Tlhotlhwa ya netto	Letseno/ha	Bogotlhhe ba letseno ka sejwalo
A: Bogotlhhe ba letseno le le ka bonwang				
Ditshenyegelo tse di tlamaletseng jaaka di ka fetoga	Tiriso/ha	Tlhotlhwa/kgao	Tshenyegelo/ha	Bogotlhhe ba tshenyegelo ka sejwalo
Peo				
Monontsha				
Kalaka				
Dibolayamefero				
Pelega go jwala:				
Ka go jwala:				
Marago ga go tlhoga:				
Dibolayadisenyi				
Mafura				
Paakanyo				
Inšorense ya ditokelelo				
Kgoreletso ya tlhotlhwa ya tlhaka				
Tiro ka konteraka				
Inšorense ya dijwalwa (sefako, mollo, go utswa)				
Kgasetso ka sefofane				
Tuelo ya badiredi ba nakwana				
Tshenyegelo ya go omisa				
Diphuthelo le dire tsa diphuthelo				
Keretiti ya go uma				
B: Bogotlhhe ba ditshenyegelo tse di tlamaletseng jaaka di ka fetoga				
C: Bogotlhhe ba ditshenyegelo			Tshenyegelo/ha	Bogotlhhe ba tshenyegelo ka sejwalo
D: Bogotlhhe ba tshenyegelo /ha (B + C)				
Morato/ha (A - D)				

ya gagwe mme ba kopantsha 10% gape, go tlaa supa tlhotlhwa ya paakanyo le tlhokomelo e e tlhokwang. Tlhotlhwa ya dilo tse dingwe jaaka go kgoreletsa tlhotlhwa, inšorense ya tiro ya dikonteraka mme le tlhotlhwa ya tse dingwe gape e tshwanetse go kopantshwa.

BALABALA BOKANA BA POEO

Fa o na le maemo a tlhotlhwa a dilo tse dintsi, maemo a tlhotlhwa ya nnete le poelo a tshwanetse go neiwa. Maemo a tlhotlhwa ya nnete a bothokwa tota. Ke tlhotlhwa e o tshwanetseng go e duela ka kgwedi le kgwedi, jaaka go duela sekoloto sa go reka dikoloi, go duela badiredi, go duela tiriso ya founo, inšorense le tlhotlhwa ya go phela – gakologelwa go kgaoganya tlhotlhwa ya nnete gare ga kumo ya bolemi le thu o diruiwa. Tlhotlhwa ya nnete e ka balabalwa ka go dirisa ditlhankana tsa tsamaiso ya kgwebo. Oketsa tlhotlhwa e ka mo go ka nnang 10% mme o tlaa bona tshenyegelo ya ngwaga o o latelang.

Go balabala letseno, dirisa bokana ba bogongwe ba kumo bo bo ka bonwang jaaka go tlhomamisitswe ke moišemebu mme le balabale ka go dirisa tlhotlhwa ya tlhaka mo Safex, ka go fokotsa tlhotlhwa ya go rwalela le go tshwara mo disilong. Go tlaa go naya tshupetso ya go jwala dijwalwa dife. Rulaganya lenaneo la mofuta mongwe le mongwe wa dijwalwa (lebelela Lenaneo la 3) mme o tlaa bona ditekanyetso tsa mefuta yotha ya dijwalwa tse o ka di lekalekantshang go swetsa la bofelo gore o

tlaa jwala mofuta ofe wa dijwalwa mme tota le gore o reke eng.

Lenaneo la 3 ke khutshwafatso ya tlhotlhwa e e ka diriswang e e tlamaletseng. Balemirui ba ka le dirisa go balabala, e le sekao, tlhotlhwa ya go uma mmidi ka bogotlhhe le tlhotlhwa ya morato wa mmidi. Balabala tlhotlhwa ya mefuta ya dijwalwa tsotlhe. Gakologelwa, fa morato o supa kganetso, sejwalwa se ka se go neye poelo e e lekaneng. Balabala gape tlhotlhwa mme fetola jaaka go tlhogewa.

KHUTSHWAFATSO

Ka kitso e, o ka swetsa go jwala eng, go reka eng le bokana bo o ka bo rekang. Isa kitso e le maemo a bogongwe ba bokana ba poelo e e ka bonwang go baadimisimadi madi ba gago mme ba ka lebelela mekgwa e e farologaneng e ba ka e dirisang go go adima madi go reka mefuta e e farologaneng ya ditokelelo tse o tlaa di tlhokang pele ga mafelelo a kgwedi ya Ferikgong. ■

PIETMAN BOTHA,
MOITSEANAPE WA
BOLEMIRUI KA BOENE

Balemirui ba amogetse tsholetso ka thulaganyo ya ditšhelete e ntshwa

TONA YA LEFAPHA LA BOLEMIRUI, TLHABOLOLO YA NAGA LE MAGAE, THOKO DIDIZA, O SIMOLOTSE THULAGANYO YA DITŠHELETE TSE DI LOGAGANTSWENG YA DIBILIONE TSA DIRANTA TSE 3,2 (BFS) MABAPI LE BANKA YA LEFATSHE GO TSHEGETSA BALEMIRUI. LENANEO LE LE TLAA DIRISWA NAKO E E KA NNANG DINGWAGA TSE DI LENG LESOME.

Kgang e e filweng babegadikgang ka 24 Diphalane 2022 ke Lefapha la Bolemirui, Thhabololo ya Naga le Magae (DALRRD), e begile gore lefapha le Banka ya Lefatshe ka bongwe le bongwe di loketse madi a a ka nnang dimilione tsa diranta tse 325 milione ka ngwaga le ngwaga. Ke gore ke dimilione tsa diranta tse R650 milione ka ngwaga tse di ka golang go nna dibilione tsa diranta tse 1,95 bilione ka nako ya mafelelo a ngwaga ya boraro. Tshegetso e tlaa diriswa go nna thulaganyo ya ditšhelete tse di logagantsweng, e e leng tlhakatlhakan ya go adima madi le go amogela neo ka kgatelelo ya go uma kumo ya bolemirui jaaka go supiwa mo Lenaneokgolo la Tiriskomo la Balemirui (AAMP).

'Tsweleletso ya tshimolodiso ya Thulaganyo ya Ditšhelete tse di Logagantsweng (BFS) ya Banka ya Lefatshe go dirisana mmogo le Lefapha la Bolemirui, Thhabololo ya Naga le Magae (DALRRD) ke pono ya maitlhomo e e siameng tota go balemirui,' a re jalo Dr Sandile Ngcamphalala, moetledipele wa Lenaneo la Thhabololo ya Balemirui la Grain SA, yo a neng a le teng. 'Ke kgaolo ya Lenaneokgolo la Tiriskomo la Balemirui (AAMP), le le tlhomilweng go tlhotlheletsa le go tsweletsa go gola ka maemo a a ka nnang 10% mo bodirelong ba bolemirui.'

Dr Sandile Ngcamphalala, moetledipele wa Lenaneo la Thhabololo ya Balemirui la Grain SA, o bogetse tshimolodiso ya Thulaganyo ya Ditšhelete tse di Logagantsweng.

KGONO YA GO DUELA LE KAKARETSO

Banka ya lefatshe ke Thulaganyo ya Ditšhelete ya go Thhabololo Bolemirui (DFI) e e fetotseng maitlhomo a yona. E batla go tokafatsa le go lekalekantsha kgono ya go dirisa madi go tswelela le go thhabololo kgaolo ya bolemirui go kgona go tshegetsa thhabololo le dipethhogo ya boidirelo ba bolemirui mo Aforikaborwa.

Banka e bone tshupetso ya ditiragalo e e tlhamaletseng ka ngwaga wa ditšhelete wa 2022 – mo go supang boeteledipele bo bo tlhamaletseng, bolaodi ba ba siameng le ditiragalo tse di siameng mo go kgontsang tiriso yan nete ya Thulaganyo ya Ditšhelete tse di Logagantsweng (BFS). 'Tirisanommogo jaaka e e botlhokwa go netefatsa go tswelela go gola, pabalesegodijo, thhabololo ya balemirui le pethhogo ya bodirelo ba bolemirui, mme go tshegetsa go tlisa ditiro go batho,' a re jalo Tona Didiza.

'Go netefatsa kgono ya go duela le kakaretso, mme le go fokotsa bogongwe ba go tlhaela ke basimolodi ba go dirisa bolemirui, Banka ya Lefatshe e tlaa tswelela go dirisa mokgwa wa togagano ya ditšhelete go tshegetsa balemirui ba ba sa thhabololwang,' o rile jalo Thabi Nkosi, modulasetilo wa Banka ya Lefatshe.

Tirisanommogo e e ikanya go tshegetsa thhabololo ya balemirui ba ba dirisang ditemananye go tse di bogologare go tsena le go dirisa ekonomi ka bogotlhe ya bolemirui le mme tota le go tsena mo dikgatong tsa tatelano tsa ditiragalo tsa tlhotlhwa tsa bolemirui ka bophara.

Go Dr Ngcamphalala ke kgang e e itumedisang. 'Tshimolodiso ya Thulaganyo ya Ditšhelete tse di Logagantsweng (BFS) ke tshupetso ya gore Banka ya Lefatshe e boetse go dira e le kgwebo go tlisa madi go balemirui ba Aforikaborwa. Maikaelelo ke go lokela dimilione tsa diranta tse di ka nnang R325 tsa go tshegetsa ka ngwaga mo Bankeng ya Lefatshe go tswelela dingwaga tse di latelang tse di ka nnang tse tharo.'

O tsweleletse ka go re: 'Go gakatsa gape go itse gore Tona Didiza o ikanne go tshegetsa le go dirisanammogo le Banka ya Lefatshe ka dingwaga tse di ka nnang lesome.'

MAIKAELELO KA LETLOLE LA MADI

Maitlhomo a letlole la madi ke go kgontsha thhabololo ya naga le bolemirui ka go tshegetsa thhabololo, kgono ya go reka le go uma ya balemirui ba bantsho mo dikgatong tsa tatelano ya ditiragalo tsa tlhotlhwa tsa bolemirui. Letlole le tshwanetse go bona dikgono tse di latelang:

- Go godisa ekonomi ya bolemirui le go tsweleletsa kgaolo ya ditiragalo tsa bolemirui.
- Go tiisa phatlalatso ya naga le go oketsa bohumi.
- Go rulaganya ditiro.
- Phethogo ya kgaolo.
- Koketso ya thomelontle.
- Go kgaoganya naga ka tshwanno le ka go tlhamalala mme le go thhabololo magaeng (tota naga e e sa dirisweng ka tshwanno).

KGONO YA GO DIRISA LENANEO

Kgono ya go dirisa lenaneo la BFS e tlaa rulagangwa ke Banka ya Lefatshe. Lefapha le tlaa nna le tlhokomela, le go bega tsamaiso go dikgalo tsotlhe tse di dirsang mmogo. Gape, tirisanommogo le

dibanka tse dingwe go thusa ka tiro ya go adima balemirui madi e setse e rulagantswe ka go tswelela.

Dithulaganyo tse di supilweng go amogela thuso ke tsa:

- Maungo, dikgeru le merogo.
- Tlhaka le mpshe.
- Dikgogo.
- Dikolobe, dikgomo le dinku.
- Tse dingwe tse di supang kgono tse di tshegetsang AAMP.

Dineo di tlaa neiwa fa go tsamaelana le maemopele a a tlhomilweng ke DALRRD.

Go botlhokwa go lemoga gore ke tumelotiriso ya nako e telele, tumelo ya go dirisa le go nna, mo go leng nako e telele go feta nako ya go thusa ka madi mo go amogelwang fa go neiwa pabalesego e lekaneng go kgontsha balemirui go bona madi a ba a tlhokang.

KE BOMANG BA BA KA DUMELWANG?

- Baagi ba Aforikaborwa ka pasa ya nnete.
- Beng ba dikgwebo tsa bolemirui tse di laolwang ke bantsho tse di supileng gore di a kgona ka go dirisa dithulaganyo tse di supilweng go amogela thuso ke AAMP.
- Go ya le go dirisanammogo, mosemontsho yo a dirisanang le montsho o tshwanetse go nna kgaoal ya bong e e ka nnang 40% mme e seng tlase ga 26% ya kgwebo ya bolemirui.
- Kgwebo ya bolemirui e e nang kgaoal ya 10% ya bong ke badiredi ba mo polaseng – Leano la tlhabololo la Aforikaborwa le tlhotlhetsta gore ka 2030, e seng motho a le mongwe a ye go robala a tshwerwe ke tlala.
- Baswa (go tlhongwa 40%), basadi (go tlhongwa 50), batho ba boole (go tlhongwa 6%) le ba ba lweleng dintwa.

TOKELELO YA GRAIN SA

'Tekatekano gare ga thuso ya go adima le go naya e ne e le ntlha e e neng e gatelelwa ka tshimolodiso,' go ne go tlhaloswa ke Dr Ngcamphalala. 'Go ne go twe thuso e tlaa gatelela tshegetso ya ditiragalo tsa go uma, mme tota le CAPEX le OPEX gape le inshorens. Kgaolo ya go adima ya thuso e tlaa emiswa mo go dimilione tsa diranata tse di leng 10 milione, e le 10 milione le 50 milione mme go balemirui ba ba dirisang temana e nnye mme e le 50 milione go ba ba dirisang temana e bogolo bo bo bokanagare go ba ba dirisang temana e kgolo ka go kaoganya. Balemirui ba ba dirisang temana e nnye ba tlaa amogela thuso ka kgaoganyo e e leng 60%:40% gare ga neo le kadi-mo. Ba temana e e bokanagare kgaoganyo e tlaa nna 50:50 le 40:60 ka kgaoganyo.'

'Dintlha tse di neng di tlhomamisa thuso di ne di le dintlha tsa mosola go ekonomi jaaka tekatekano, phethogo le kakaretso, maemo a BBBEE a kgwebo e e kopang thuso, diphatsa go mong wa kgwebo, kgono ya go naya batho mebereko, kgono ya go tshegetsa pabalese-godijo, tikologo e mo go ungwang kumo go fokotsa botlhokwa ba thomeloteng kgotsa marekisetso a lefatshe ka bophara. Morwalo wa go naya thuso o rwalwa ke Banka ya Lefatshe, mme jalo, go tlhomamisa gore kgwebo ya mothuswa o mo maemong a a dumelwang go kgona go amogela thuso ya Banka ya Lefatshe,' Dr Ngcamphalala a re jalo ka go feleletsa. ■

SETLHOPHA SA GO RULAGANYA SA PULA IMVULA

BOIPABALLO PELE

Karolo ya 7

Tswenyane: *Itlhokomele*

MODIREDI MONGWE LE MONGWE GA GA TSHWANNA GO DIRISA SENGWE LE SENGWE SE SE NANG TSWENYANE MO TIRONG MME O TSHWANETSE GO APARA DIAPARO TSE DI SIRELETSANG FA A DIRISA TSWENYANE.

Badiredi botlhe ba tshwanetse go utlwelela melawana e e supetsang tiriso ya tswenyane mme ba tshwanetse go itsese Lefapha la Tiro fa tswenyane e diriswa.

Rulaganya lekwalo le le rileng go kwala tsotlhe mabapi le tiriso ya tswenyane mo polaseng. Rulaganya leano la jaaka tiriso ya tswenyane e diriswe mme le laole ka go dira go tlosa tswenyane jaka nako e ntse e tswelela. Gape rulaganya molokololo wa diphatsa mabapi le tiriso ya tswenyane le mathata go badiredi a a leng teng mabapi le tiriso ya yona.

Go baakanya didiriswa tse di nang tswenyane ga go a tshwanna go feta bokana bo bo ka nnang 10 m² ka kgaoal ya nako e e ka nnang dikgwedi tse di leng rataro.

Fa tswenyane e tlositswe, e tshwanetse go bolokwa mo kgao long ya lefelo le le ageletsweng mme e tloswe ke mokonteraka yo o laetsweng ka molao fela gare ga dikgwedi tse di ka nnang rataro morago ga go e tlosa. Dithuspetso tsa tshireletso di tshwanetse go bontshwa mo dikgaolong tse mme gape le mo mafelong a mangwe mo tswenyane e diriswang mo polaseng. Tswenayne ga e a tshwanna go diriswa go khuphetsa mesima kgotsa go latlhwya mo dilo tse dingwe di latlhwang. ■

CHARL SAAYMAN, MOITSEANAPE WA BOITEKANOLO LE POLOKEGO
MO MEGA HEALTH AND SAFETY

Marekisetso a disoya a Aforikaborwa a itekanetse

DISOYA DI SIMOLOTSE GO UNGWA MO AFORIKABORWA KA TSHIMOLOGO YA NGWAGAKGOLO YA DI1900, FA TLHOKO E SIMOLOLWA GO BONWA GO DIRISA THEFOSANO YA DIJWALWA LE MMIDI, MME LE GALE, BOTLHOKWA BA GO UMA DISOYA BO FETOGILE GAGOLO KA NGWAGA WA 1908, FA DIKHAMPANI TSA MAESEMANE DI SIMOLOLA GO BATLA GO REKA DISOYA MO MAFATSHENG A BONA GO DIRA MAFURA A DISOYA.

Mo dingwageng jaaka go ntse, bokana ba go uma disoya mo Aforikaborwa go oketsegile ka go tswelela. Mo athikeleng e re lebelela marekisetso a mo Aforikaborwa mme le mo lefatsheng ka bophara.

MAEMO MO LEFATSHENG KA BOPHARA

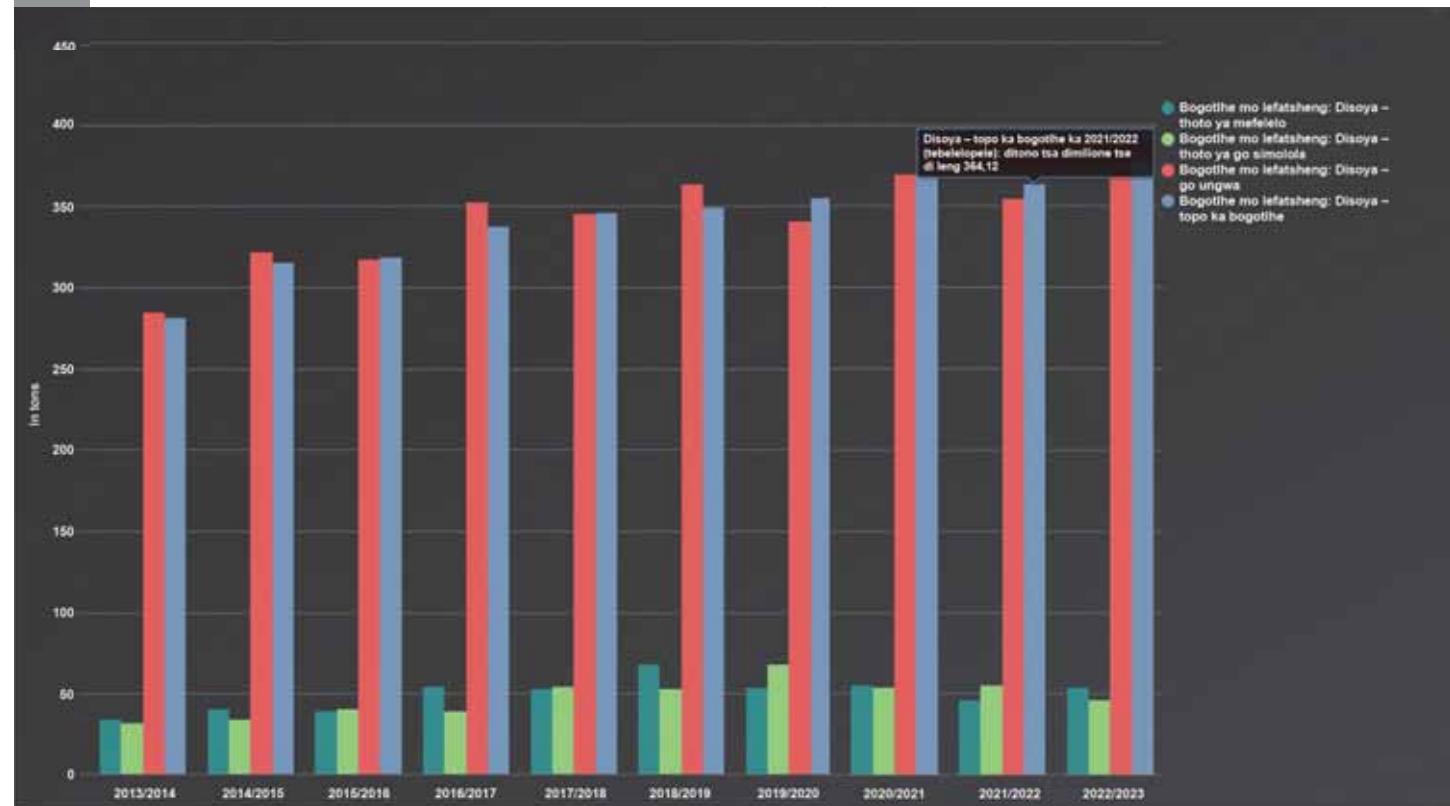
Mo marekisetsong a lefatshe ka bophara, maemo a ne a ntse a le gore bokana ba go uma bo feta bokana ba bogotlhе ba topo mme jalo, thoto e ne e ntse e oketsegia. Maemo a ne a ntse a tswelela go fitlhelela setha sa 2019/2020. Go tloga setha se go tswelela pele, go uma go simolotse go lekana le topo kgotsa go ne go le tlase ga topo.

Ka ntlha ya koketso ya bokana ba tiriso, marekisetso a ne a gatelelwа go simolola go dirisa thoto e e neng e le teng go kgotsofatsa bokana ba topo. Ntlha e e tlisitse phokotsa ya bokana ba bogotlhе ba thoto ya go feleletsa ka mafelelo a setha se sengwe le se sengwe. Maemo a thoto e e foketsegileng jaanong yua simolola go tshegtsa

1

Theletso le topo ya disoya mo leftsheng ka bophara.

koketso ya tlhotlhwa mo lefatsheng.

Jaaka go supiwa mo **Tshwantsho ya 1**, tebelelopele e supa gore maema a tlaa felelela. Ka maemo a bosa a a neng a sa siama mo Amerikaborwa ka setlha sa 2021/2022, maemo a bokana ba thoto a mefelelo a ne a le tlase thata. Ka ntlha ya bokana bo bo leng tlase, tlhotlhwa e ne e ntse e tshegetswa – mo gape go neng go tlhotlheta balemi go jwala disoya. Go uma ga disoya mo lefatsheng la Brazilia go solo felwa go oketsegga go ditono ka dimilione tse 25 go tse 30.

MAREKISETSO A MO GAE

Tlhotlhwa ya disoya mo gae e bone maikutlo a a siameng mo marekisetsong go tloga beke ya bobedi ya kgwedi ya Lwetse go fitlhela beka ya bofelo ya kgwedi ya Diophalane.

Marekisetso a disoya mo Aforikaborwa a gaisanya thata mo marekisetsong a a mo lefatsheng ka bophara – ntlha e e bonala sentle mo ditshupetsong tsa maemo a dipalo tse di siameng tsa thomelontle. Tlhotlhwa e sala e lekana gagolo le tlhotlhwa ya bolekalekano ya thomelontle ya Argentinia. Ka kgaolo e khutswane ya nako tlhotlhwa ya bolekalekano ya thomelontle ya Argentinia e oketsegile gagolo, mme ntlha e ya dira gore tlhotlhwa ya disoya tsa kwa Amerika (USA) e nne tlase go gaisa ya mo lefatsheng ka bophara, mme maemo a mo marekisetsong a boetse go jaaka a tlwaelo.

Goreng tlhotlhwa ya kwa Argentinia e oketsegile

Go Iwantsha koketso ya enfoleisene le go fokotsa kelelontle ya madi, mmuso wa kwa Argentinia o simolotse go laola maemo a kananyo ya madi ya mo gae. Jaanong go rile gore disoya tse di rekisitsweng mo marekisetsong a mo lefatsheng ka bophara ga di a rekiswa ka tlhotlhwa e e siameng mabapi le tlhotlhwa ya tsona e e rileng.

Jalo baumi ga ba a rekisa disoya tsa bona mme ba bantsi ba simolotse go boloka kumo ya bona mo dipolaseng tsa bona go emela maemo a tlhotlhwa a a tokofatsegang. Argentinia jalo e ne e tlhoka go simolola go romelateng disoya, go di fetola mme go di romelantle gape fa di fetotswe.

BOKHUTLO

Aforikaborwa e sala e le lefatshe le le siameng la go jwala disoya, ka theletso e e kgotsofatsang topo ya mo gae le maemo a dipalo tsa thomelontle tsa disoya tse di kgotsofatsang. Ka koketso ya bokana ba disoya tse di ungwang mo dingwageng tse di fetileng, Aforikaborwa e ka tswelela go oketsa bokana ba thomelontle ba disoya ka ngwaga le ngwaga. ■

CHRISTAAAN VERCUEIL,
MODIRITENG: TIRISO YA
EKONOMI, GRAIN SA

Barulaganyi

GRAIN SA: PRETORIA

PO Box 74087
Lynnwood Ridge
0040

■ 086 004 7246
■ www.grainsa.co.za

MOLAODI WA GO RULAGANYA

Dr Sandile Ngcamphalala
■ 082 862 1991 ■ Ofisi: 012 943 8296
■ sandile@grainsa.co.za

MORULAGANYI WA PHATLALATSO

Liana Stroebel

■ 084 264 1422 ■ Ofisi: 012 943 8285
■ liana@grainsa.co.za

MOPATI WA GO GATISA

INFOWORKS MEDIA PUBLISHING
Mothusi wa go rulaganya – Louise Kunz

■ louise@infoworks.biz

Moeteledipele wa lesomo – Johan Smit

■ 082 553 7806 ■ Ofisi: 018 468 2716

■ johan@infoworks.biz

Go gatisa – Elizma Myburgh, Jesse Ross

Lenaneo la Tlhabololo ya Balemirui ya Batlhaka ya Afrikaborwa

MOKOPANYI WA TLHABOLOLO

Johan Kriel

Foreisetata (Bloemfontein)

■ 079 497 4294 ■ johank@grainsa.co.za

Jerry Mthombothi

Mpmalanga (Mbombela)

■ 084 604 0549 ■ jerry@grainsa.co.za

■ Kantoro: 012 943 8289 ■ Smangaliso Zimbili

Jurie Mertz

Mpmalanga/KwaZulu-Natal (Louwsburg)

■ 082 354 5749 ■ jurie@grainsa.co.za

■ Kantoro: 012 943 8218

Graeme Engelbrecht

KwaZulu-Natal (Dundee)

■ 082 650 9315 ■ graeme@grainsa.co.za

■ Kantoro: 012 943 8287 ■ Nkosinathi Mazibuko

Liana Stroebel

Kapabophirina (Paarl)

■ 084 264 1422 ■ liana@grainsa.co.za

■ Kantoro: 012 943 8285 ■ Hailey Ehrenreich

Du Toit van der Westhuizen

North West (Lichtenburg)

■ 082 877 6749 ■ dutoit@grainsa.co.za

■ Kantoro: 012 943 8290 ■ Lebo Mogatlanyane

Luke Collier

Kapabophirina (Kokstad & Mthatha)

■ 083 730 9408 ■ luke@grainsa.co.za

■ Kantoro: 012 943 8280 ■ Luthando Diko

Cwayita Mpotyi (Mothusifising: Mthatha)

■ 078 187 2752 ■ umthatha@grainsa.co.za

■ Kantoro: 012 943 8277

PULA/IMVULA E TENG KA

DIPUO TSE DI LATELANG:

Setswana, Sesemane, Sesotho, Sezulu le Sethosa.

Articles written by independent writers are the views of the writers and not that of Grain SA.

THIS PUBLICATION IS MADE POSSIBLE
BY THE CONTRIBUTION OF THE MAIZE TRUST

Lenaneo le le fetolang botshelo

Farmer
Development
Programme

Pusetso

Ipaakanye go jwala

KA kgwedi ya Diphalane setlhophpha sa Tlhabololo ya Balemirui se kopane le balemirui go loga maano le go ipaakanyetsa setlha se senthswa. Go bo-tlhokwa go ipapana le go nna le maano a go dira.

Jerry Mthombothi, molaodi wa tlhabololo wa kgaolo mo ofising ya Mbombela, o etetse ditlhophpha tsa dithutiso tse dingwe go buisana mabapi le setlha se senthswa. O ne a na le Shadrack Mabuza wa Bayer le Muhi Hlongwane wa Kynoch. Shadrack o ne a tlhotlheletsa go dirisa peo le dikhemikale tse di siameng. Muhi o ne a bua ka botlhokwa ba go baakanya mmu ka tshwanno le go itse gore go tlhokwa monontsha of emo mmung. Ka bobedi ba ne ba gatelela mosola wa go reka ka bontsi.

Molaodi wa Tlhabololo wa kgaolo ya ofisi ya kwa Kokstad, Luke Collier, le moetledipele wa go ruta go uma tlhaka wa Grain SA, Eric Wiggill, ba etetse balemirui go rulaganya maano a go uma dijwalwa le go lebelela masimo a a tlaa jwalwang. Ba thusitse balemirui go swetsa mabapi le thomelo ya bona ya go reka ditokelelo le go romela go reka tisele pele ga nako e le balemirui ba ba dirisang diporojeke tse di tsamayang ngwaga o. Setlhophpha se tlaa lebelela tswelelo ya dijwalwa mme ba tlaa naya thuso mabapi le maano a go dira go netefatsa gore go bonwe thobo e e lekaneng ka setlha sotlhe.

Jerry Mthombothi o kopane le maloko a setlhophpha sa dithutiso sa Klidare kwa Bush-buckridge go tlota mabapi le setlha se senthswa le go reka ditokelelo.

Mentor Eric Wiggill o etetse Marareni Siphiwo go loga maano a go lema le go retolola mmu mo masimong a a metsi thata.

Jurie Mentz, molaodi wa tlhabololo wa kgaolo mo ofising ya kwa Louwsburg, o etetse molemirui Jeremia Nkosi gaufi le Amersfoort (sethwantsho) go mo tlisetsha peo ya mmidi ya Pannar ya gagwe.

Tsholetsa pabalesegodijo MO AFORIKABORWA

TONA ya Lefapha la Thuto, Saense le Maranyane, Dr Blade Nzimande, le Tona ya Lefapha la Bolemirui, Tlhabololo ya Naga le Magae ya Bolemirui, Thoko Didiza, ba simolotse Pinagare ya Tshireletsotshelo mabapi le Yunibesi-seti ya Pretoria ka 11 Diphalane 2022.

Pinagare e tlaa tsamaisa go leka tirisanommogo ya go tshegetsa thibelelo, phokotso le bolaodi ba malwetse a di-jwalwa le diruiwa le dintlhla tse dingwe mabapi le pabalesegodijo mo Aforikaborwa.

Tona Didiza o rile pinagare e simolotswe ka nako fa pabalesegodijo e le tlhoafalo mo lefatsheng ka bophara. Gape o rile tshireletsotshelo e tlhoka tirisano e e tseneletseng kwa ntle ga ditiragalo mmuso fela go kganelo tswelelo ya diseniyi le malwetse mo lefatsheng la rona.

Babui ba dikhamphani tse di farologaneng ba ne ba bua mabapi le boitekanelo ba dimela le diruiwa mme le pabalesegodijo. Bothe ba ne ba gatelela botlhokwa ba bolaodi bo bo tseneletseng ka maranyane/dipatlisiso, me-lao, go lokolola diphatsa, go aga kgono, go lebelela le go tlhokomela, tshegetso ya go swetsa mabapi le tsa digitale le go sireletsa thulaganyo ya rona ya go uma tse di ka jewang.

Grain SA ke kopano e e botlhokwa ya go bega mabapi le tsweleletso ya dipuisano gare ga balemirui ba ba setseng ba tsweleletse le ba ba simololang go begela babatlisisi.

Molaodi wa tlhabololo wa kgaolo wa Grain SA mo Mbombela, Jerry Mthombothi, o bogetse ka ta-letso tshimolodiso ya Lefapha la Papadisanyo le Indaseteri le Agnes Mndawo, moetledipele mo kgaolong nngwe ya gagwe.

Dintlhla tse di tlaa lebelelwang ke pinagare e di ka nna phokotso ya maemo a pabalesegodijo, maemo a dijo le pabalelo. ■